

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
09. NOV. 2004	
SAKSBE.	DOK.NR.
2003/4881	84

Deres ref.:
03/4881

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
04/5490 ARTS-FI-ALA
Arkivkode:
85/11

Dato:
28.10.2004

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive og sårbare havområder. Direktoratet for naturforvaltning mener at den foreliggende konsekvensutredningen om fiskeri i Lofoten-Barentshavet gir en god oversikt over ulike aspekter av fiskerivirksomheten, og også stort sett over miljøvirkningene som fiskerisektoren representerer. I det videre arbeidet med forvaltningsplanen ønsker vi

- *En vurdering av mulighetene som ligger i mer arealbasert fiskeriforvaltning*
- *En økt satsing på kunnskapsoppbygging om sjøfugl, sjøpattedyr, og bunnlevende dyr/planter*
- *Styrket forvaltning av trua marine arter, inkl. ansvarsartene*
- *En aktiv tilnærming ift introduserte arter som er/kan bli kommersielt interessante*

Vi viser til brev med oversendelse av konsekvensutredning dater 16.06.04.

Innledning

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder både når det gjelder plankton, fisk, fugl og sjøpattedyr. I de senere år er det i tillegg oppdaget store miljøverdier på havbunnen, bl a korallrev og svampområder. Blant annet fordi økosystemet opprettholdes av få, men tallrike bestander, er det også blant de mest sårbare havområder på jorda, og flere av artene som lever der er allerede definert som trua arter.

I det politiske grunnlaget for regjeringen (Sem-erklæringen) heter det at det vil legges opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Dette videreføres i St. meld. Nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*, som sier at "regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en helhetlig havmiljøpolitikk, dvs en havmiljøpolitikk der summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskaper om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand". Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet er en av fire delutredninger i prosessen mot en helhetlig, økosystembasert forvaltningsplan for Barentshavet.

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Anne Langaas
Telefon:
73 58 07 37

Forholdet til den helhetlige forvaltningsplanen

Utredningen gir en oppdatert beskrivelse av status og utvikling av mange ulike aspekter av fiskerivirksomheten, samt av miljøkonsekvensene av denne. Den gir også oversikt over mangler og svakheter både når det gjelder kunnskap, utstyr og avbøtende tiltak. For enkelte tema hadde vi ønsket at utredningen skulle vært mer utdypende, men den vil likevel for de fleste tema være et godt underlag for det videre arbeidet med kunnskapsutvikling og forvaltningsplan.

Det er imidlertid et punkt som vi ønsker skal bli supplert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen: I beskrivelsen av konseptet for forvaltningsplanen¹ heter det under kulepunktet som gjelder identifisering av kostnadseffektive tiltak at *”Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av området. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan”*. Utredningen oppfyller forventningene til scenariene slik de er beskrevet i utredningsprogrammet, men med bakgrunn i ovenstående kunne vi ha ønsket en drøfting av de mulighetene som ligger i en sterkere grad av arealbasert fiskeriforvaltning. For å redusere ødeleggelse av korallrev med bunntåler, er enkelte korallrev fredet etter Saltvannsfiskekollen. Vi antar at økende grad av arealbasert forvaltning på en fleksibel måte kunne ha gitt større rom for å ta vare på viktige habitater. Det hadde vært nyttig med vurderinger av hvordan vernede områder kan brukes som et ledd i forvaltning av fiskeressursene. Kan det være positivt både ut i fra et ressurs-hensyn og hensynet til biologisk mangfold generelt at områder er permanent stengt for fiskeriaktivitet? Dette vil være relevant også i forhold til fase 2 i utarbeiding av marin verneplan

Underrapportering av fangst er i flere sammenhenger identifisert som en viktig parameter i fiskeriforvaltningen, og kontroll med fiskeriene synes i praksis vanskelig å gjennomføre. At ”fiskefusk” fortsatt er utbredt, viser bl a den omfattende rettssaken som pågår i Lofoten Tingrett for tida, og som angår ulovlig fiske etter sild og torsk. Vi vil anta at kontrollen med fiskeflåten vil kunne lettes gjennom sterkere arealregulering.

Kommersielle fiskerier – langsiktige trofiske effekter?

I en rapport fra United Nations Environment Programme (UNEP) om Global International Waters Assessment (GIWA) er konklusjonen at *”unsustainable exploitation of fish has the most severe impacts on the Barents Sea under present conditions”*. Det er beskatningen av norsk-arktisk torsk og hyse som volder størst bekymring. På 2., 3., 4. plass vurderes fare for oljeforurensning, fare for radioaktiv forurensning og introduserte arter (særlig gjennom ballastvann).

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) definerer en øvre kritisk grense for fiskedødelighet (F_{lim}), samt en føre-var-grense (F_{pa}). For norsk-arktisk torsk har ICES satt F_{lim} til 0,74 og F_{pa} til 0,40. Fiskekvotene har helt fram til nylig ligget godt over ICES’ anbefaling, i 2001 var fiskedødeligheten oppe i 0,95.

Til tross for dette høye beskatningsnivået synes de kommersielle bestandene ganske fort å regenerere. Dersom en ser på øvrige deler av økosystemet, så har f eks sjøfuglbestandene gått til dels drastisk tilbake. Disse trofiske effektene på ikke-kommersielle arter henger trolig tett sammen med overbeskatning av kommersielle fiskebestander. På Røst er bestanden av lunde litt over en fjerdedel av hva den var på slutten av 70-tallet. Også lomvibestanden er dramatisk redusert. Vi vet ikke i hvilken grad disse fuglebestandene evner å ta seg opp igjen, men vi vet at det er arter som er svært sårbare for oljesøl, og at ytterligere press på miljøet i Barentshavet ikke vil virke i positiv retning.

¹ Se <http://odin.dep.no/md/norsk/tema/svalbard/barents/bn.html>

Overbeskatningen av kommersielle arter synes altså å ha hatt langsiktige effekter på andre deler av økosystemet. For framtida legges det opp til økt aktivitet og derved økt miljøbelastning i Barentshavet. Sårbarhet for både kommersielle fiskebestander og for ikke-kommersielle grupper som sjøfugl og sjøpattedyr vil bli større med økt belastning, og sum-effektene er vanskelige å forutsi. Vi mener derfor at det i framtida vil bli stadig viktigere å opprettholde sunne og levedyktige bestander av kommersielle arter, og at beskatningen bør holdes på et nivå som opprettholder god reproduksjonsevne og livskraftige økosystemer generelt.

Bifangst

Det marine biologiske mangfoldet påvirkes i sin helhet av fiskeriene. Det gjelder, som beskrevet i konsekvensutredningen, både trofiske effekter, bifangst og habitatødeleggelse.

Til tross for at det har vært arbeidet seriøst for å redusere bifangst av ikke-kommersielle fiskeslag, sjøfugl og sjøpattedyr i norske fiskerier, så er problemet fortsatt omfattende. Etter vår mening er det på grunnlag av foreliggende data mulig å foreta en del spesifikke konfliktanalyser mellom sjøfugl og fiskeri i tid og rom. For eksempel vil kart over sjøfuglers utbredelse i hekketida, og hvordan disse sammenfaller med fiskerier i samme tidsrom, gi en pekepinn på sannsynligheten for at fuglene fanges som bifangst i fiskeriene. Slike sammenstillinger bør være grunnlag for dynamiske forvaltningstiltak.

Kunnskapsoppbygging

Konsekvensutredningen gir en oppsummering av kunnskapsmangler og behov for oppfølging. DN vil følge opp med å understreke at det er viktig med kunnskapsoppbygging på interaksjoner, sumeffekter, og også med fokus på ikke-kommersielle arter.

I forvaltningsplanens grunnlagsrapport om kunnskapsmangler lå fokus på mer grunnleggende kunnskapsmangler, mens de separate konsekvensutredningene skulle ivareta de mer spesifikke manglene knyttet til den enkelte sektor. DN viser til at det for fugl er foreslått et program (SEAPOPOP) for å samle inn parallelle dataserier for bestandsutvikling, reproduksjon, overlevelse og næringsvalg. Dette er helt nødvendig kunnskap for å kunne skille antropogene påvirkninger (f.eks. direkte eller indirekte effekter av fiskeriene, oljeskader som følge av skipsforlis, eller kroniske utslipp) fra naturlig variasjon. Ved en ulykke vil kunnskapen om de sårbare fuglebestandenes fordeling i tid og rom være helt sentral for å begrense skadevirkningene. De ulike aktørene i forvaltningsplanen har i vesentlig grad overlappende kunnskapsbehov om sjøfugl, og ved en samordnet og langsiktig satsing vil en kunne legge et godt grunnlag for forvaltningen av sjøfuglressursene og havmiljøet i Lofoten-Barentshavet.

En generell kartlegging av havbunnen vil være viktig for å kunne bevare verdifulle arealer (se forrige kap om biotopødeleggelse), både i forhold til fiskeriaktivitet, petroleumsaktivitet, og ved mulige uhell med skipstrafikken. Det har i flere år vært foreslått et program (MAREANO) som skal samle og øke kunnskapen om havbunnen. Dersom programmet blir realisert vil det kunne dekke et viktig kunnskapshull.

Den nasjonale "rødlista" over trua arter viser at et stort antall arter av sjøpattedyr i norske farvann har en usikker bevaringsstatus², vesentlig begrunnet i dårlig kunnskapsgrunnlag. DN mener at fiskerimyndighetene som forvaltningsansvarlig må sette større fokus på rødlisteartene og ansvarsartene, klargjøre utfordringer knyttet til kunnskapsgrunnlag, effekter av fiskerier, og evt tiltak for å gjenoppbygge levedyktige bestander.

Dersom det skulle bli aktuelt å drive høsting av andre trofiske nivå enn de som drives kommersielt i dag, (f.eks raudåte) må man ha kunnskap om konsekvenser før en slik høsting bygges opp. Tilsvarende må konsekvenser av utvikling av fiskerier på nye arter utredes før det utvikles.

Torsk rømmer gjennom hull i merdene i langt større grad enn laks, og det er behov for økt kunnskap om merd-konstruksjoner og rømmingssikring for denne arten og andre nye marine oppdrettsarter. DN ser det som sannsynlig at det blir gjennomført et avlsprogram for torsk på lik linje med det som er gjort og gjøres på laks for å utvikle bestander som er mest mulig tilpasset oppdretts- og markedsbetingelser. Det er behov for utredninger av konsekvenser av rømt torsk og genetisk påvirkning.

Introduserte arter

Etter både Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen har Norge et ansvar for å forhindre videre spredning av introduserte arter. Havrettskonvensjonen er klar når det gjelder hvilke krav som stilles (UNCLOS Article 196): *1. States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control pollution of the marine environment resulting from the use of technologies under their jurisdiction or control, or the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto.*

Oppdrettsnæringen er en vektor for introduksjoner. For eksempel kom japansk drivtang med import av østers til oppdrett. Nye arter til oppdrett og følge-organismer til disse burde vært omtalt. DN ønsker også at det skal utarbeides en "svarteliste" over arter som kan forventes introdusert, slik som det er gjort i flere andre land. På denne måten søker en å unngå introduksjoner, eller å oppdage nye organismer så tidlig som mulig.

Snøkrabben har sannsynligvis kommet som larver med ballastvann og er i ferd med å etablere seg i norske farvann. Dersom snøkrabben eksploderer i antall slik kongekrabben har gjort, vil også denne arten kunne bli kommersielt interessant. Arten er meget stor, og den kan være miljømessig bekymringsfull, og den er introdusert ved uhell. Det bør aktivt gjøres tiltak for å hindre den i å etablere seg i norske farvann.

Vi mener at forvaltningen av kongekrabbe må være i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen. Ved at Norge ikke driver fangst av hunner økes bl a risikoen for spredning via ballastvann, på grunn av den relativt lange pelagiske larveperioden. Vi mener at bestanden må holdes mer aktivt i sjakk enn det som nå er tilfellet, både av hensyn til de effekter krabben har på vårt eget miljø, men også for å redusere risikoen for spredning til andre land.

---

² 9 hvalarter og 3 selarter er listet som norske ansvarsarter i h t kriteriene "globalt truet med norsk forekomst" og/eller "minst 25% av europeisk bestand i Norge"

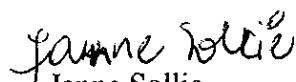
Med økende skipsaktivitet i området savner DN en omtale av hvilke forvaltningsmessige tiltak som er aktuelle når kongekrabben og evt andre fremmede arter kommer til Svalbard. Vi savner altså en uttalt strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse.

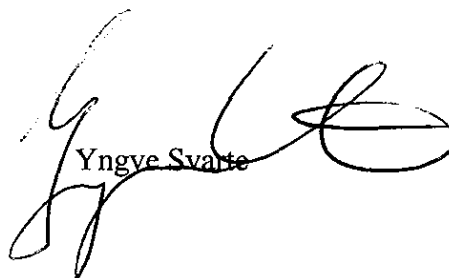
Konklusjon

Utredningen gir en god og grundig beskrivelse av ulike sider av fiskerivirksomheten. DN kunne ønske seg at den var supplert med:

- Vurdering av hvilke muligheter som ligger i arealbasert fiskeriforvaltning
- Konkret signal om at fiskerisektoren vil bidra til oppbygging av et forvaltningsgrunnlag for sjøfugl, og for kartlegging av viktige habitater på havbunnen
- En beskrivelse av strategi for sikring av trua arter/ansvarsarter som fiskeri har forvaltningsansvar for
- Konkret strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse, som er i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen

Med hilsen

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte